

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ

(назва навчальної дисципліни)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення поточного контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії**

зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою банківської справи, протокол № 12 від 06.04.2016.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Поточний контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною, здійснюється у таких формах:

- активна участь у навчальній діяльності на лекції, експрес-опитування;
- теоретичні контрольні роботи, тестування за матеріалами змістовних модулів;
- результати виконання завдань колоквиуму;
- результати виконання практичних завдань;
- виконання завдань для самостійної роботи.

Поточний контроль успішності навчання у формі експрес-опитування здійснюється на кожному лекційному та практичному занятті в усній формі. Типовий приклад експрес-опитування наведено у розділі «Завдання для поточного контролю успішності навчання».

Поточний контроль успішності навчання у формі колоквиуму здійснюється два рази за семестр наприкінці вивчення матеріалів кожного змістового модуля на практичному занятті. Типовий приклад колоквиуму наведено у розділі «Завдання для поточного контролю успішності навчання».

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем» спрямовані на стимулювання систематичної поточної навчальної та самостійної роботи тих, хто навчається, підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між здобувачами у навчанні, виявлення і розвитку їхніх творчих і дослідницьких здібностей.

Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60 балів.

Результати всіх форм поточного контролю є невід'ємними складовими **критеріїв підсумкового оцінювання знань здобувачів**, наведених у відповідному розділі навчально-методичного забезпечення дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем».

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Типові приклади завдань для поточного контролю за формами.

2.1.1 Типовий приклад завдань для експрес-опитування за темою лекційного заняття «Структура та особливості організації банківських систем країн з розвинутою економікою»:

- країни, в яких з'явилися перші центральні банки, причини їх виникнення;
- емісійний механізм у ринковій економіці;
- цілі грошово-кредитної політики центральних банків провідних країн світу;
- головні підходи до вибору інструментів монетарної політики у сучасній світовій практиці;
- грошово-кредитна політика в країнах Східної Європи та оцінка можливостей

використання передового європейського досвіду в Україні;

політика рефінансування комерційних банків у країнах Європейської економічної співдружності;

операції на відкритому ринку як інструмент регулювання грошового обороту в США;

обов'язкове резервування коштів у комерційних банках як інструмент регулювання ліквідності та грошового обороту. Порівняльна характеристика країн західної Європи та України;

організація проведення кредитних аукціонів центральними банками США;

організація проведення кредитних тендерів центральним банком Японії.

2.1.1 Типовий приклад завдань для експрес-опитування за темою лекційного заняття «Національний банк України – центральний банк держави»:

організаційна та функціональна структури управління Національним банком України;

фінансове забезпечення діяльності НБУ;

основні форми звітності НБУ;

роль НБУ у процесі формування та розвитку валютної системи;

особливості платіжної системи та грошової маси в Україні;

регулювання готівкового обігу в установах комерційних банків;

касове обслуговування банків;

організація емісійно-касової роботи в установах НБУ;

прогнозування грошової емісії та потреби в готівці;

штрафні санкції застосовує НБУ у разі порушення касової дисципліни;

розвиток політики обов'язкового резервування в Україні;

тенденції розвитку операцій РЕПО в Україні;

приклади використання інструментарію монетарної політики в економічних процесах України;

сутність та необхідність операцій з купівлі-продажу НБУ;

кредитна політика НБУ в поточному році;

міжбанківські розрахунки, організовані НБУ, та перспективи їх розвитку в Україні;

встановлення НБУ економічних нормативів, що регламентують діяльність комерційних банків;

система створення резервів на покриття банківських ризиків.

2.2. Завдання для поточного контролю за формами.

2.2.1. Перелік завдань для колоквиуму за змістовим модулем 1 «Дослідження функціонування банківських систем різних країн»

Завдання 1

Національний Банк України проводить процентний тендер для рефінансування банків терміном до 14 днів. Загальна сума кредиту, запропонована НБУ - 2500 тис. грн. Мінімальна сума заявки одного банку – 120 тис. грн. Вид забезпечення – враховані банком векселя суб'єктів господарювання.

Для участі в тендері отримані заявки банків:

Таблиця 1

Заявки банків

Показники	Банки				
	1	2	3	4	5
1. Сума заявки банку, тис. грн.	720,0	180,0	560,0	950,0	790,0
2. Термін діяльності банку	5 років	10 міс.	2 роки	4 роки	3 роки
3. Процентна ставка за кредит запропонована комерційним банком -%	16,0	22,0	17,0	14,0	16,5
4. Резерв під кредитний ризик, тис. грн.					
4.1. розрахункова сума	100,0	65,0	80,0	120,0	150,0
4.2. фактично сформовано	100,0	45,0	70,0	120,0	150,0
5. Дотримання банком економічних нормативів на останню дату:					
5.1 Мінімального розміру регулятивного капіталу (Н ₁): дотримання (+), недотримання (-)	+	-	-	+	+
5.2 Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н ₃): фактичне значення, %	9,3	9,7	4,0	9,0	9,5
5.3 Максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н ₇): фактичне значення, %	23,0	25,5	24,0	21,0	20,0
6. Балансова вартість векселів, наданих у забезпечення кредиту	850,0	370,0	670,0	850,0	500,0

Довідка:

- 1) облікова ставка НБУ складає 19% річних.
- 2) інші вимоги НБУ, запропоновані при рефінансуванні банків, усі банки, що подали заявки, дотримують.

Необхідно:

- 1) Вирішити питання про участь банків у тендері, аргументувавши причини відмовлення.
- 2) Які суми кредиту одержать банки, допущені до участі в процентному тендері НБУ?

Завдання 2

Учасниками платіжної системи, побудованою за принципом багатостороннього клірингу являються чотири банки: А, В, С, D. Кожен з банків почав робочий день з нульовим сальдо, протягом дня було здійснено такі операції:

банк А відправив платіжне повідомлення до банку В на суму 5 тис.грн., банку С на суму 10 тис. грн., банку D на суму 30 тис. грн.;

банк В відправив платіжне повідомлення до банку А на суму 8 тис. грн., банку С на суму 5 тис. грн., банку D на суму 15 тис. грн.;

банк С відправив платіжне повідомлення до банку А на суму 6 тис. грн., банку В на суму 25 тис. грн.;

банк D відправив платіжне повідомлення до банку А на суму 3 тис. грн., банку В на суму 50 тис. грн., банку С на суму 10 тис. грн.

Завдання: Визначити чисту позицію кожного банку в кінці робочого дня.

Завдання 3

Визначити кількість грошей, необхідних для безінфляційного обігу, за такими даними:

- сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг (ВВП) — 890 млрд грн;
- сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу — 23% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- сума платежів за зобов'язаннями, термін оплати яких настав, — 134 млрд грн;
- сума платежів, що взаємно погашаються, — 19% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- середня кількість оборотів грошової маси за рік – 5.

Яким чином міниться обсяг грошової маси, якщо її оборотність зросте на 3 оберти?

Яким чином зміниться обсяг грошової маси, якщо не буде проводитись взаємне зарахування боргів?

У чому полягає проблема монетизації ВВП? Чому в різних країнах застосовується свій набір грошових агрегатів і різне наповнення кожного з них?

Завдання 4

Ситуація: викрадення патіжної картки у її власника.

Дійові особи: власник картки та інші учасники НСЕМП.

Завдання: змоделювати дії власника картки з приводу її утрати.

Визначити функції кожного з учасників процесу занесення картки до відповідного стоп-листу та його розповсюдження, строк поширення інформації про номер картки. Перелічте інші можливі причини, за якими картка має право бути занесеною в стоп-лист.

Завдання 5

Банки "Діамант", "Мрія", "Дніпро" являються учасниками Системи електронних платежів НБУ. Банк "Діамант" має 4 філіали, які розташовані в одному регіоні, банк "Мрія" має 5 філіалів в різних регіонах країни, банк "Дніпро" має 9 філіалів, з яких 6 відкриті в одному регіоні, а 3 в іншому регіоні країни.

Завдання:

виберіть для кожного банку модель обслуговування в СЕП НБУ.

визначте переваги та недоліки для банків в разі приєднання до системи термінових переказів, визначте модель обслуговування в цьому разі.

Клієнт банку є власником платіжної картки MasterCard, має на картковому рахунку 5 000 грн. На протязі трьох місяців на картковий рахунок зараховувалась заробітна плата клієнта в розмірі 450 грн., ставка по овердрафту на картковому рахунку – 0,2% за кожний день. Клієнт банку здійснював такі операції з платіжною картою:

клієнт використав платіжну картку для оплати побутової техніки на суму 2 000 грн. в супермаркеті та для оплати книжок в Інтернет-магазині на суму 150 грн.;

клієнт звернувся до банку з проханням зарахувати на картковий рахунок з депозитного валютного рахунку 200 доларів;

клієнт звернувся до банку з проханням відкрити кредитну лінію на суму 6 000 грн. на 12 днів;

клієнт отримав 200 грн. готівкою в банкоматі банку партнера, розмір комісійної винагороди складає 1,2 % від суми.

Завдання:

визначити кредитний ліміт для клієнта;

розрахувати результат за операціями клієнта;

визначити комісійну винагороду кожного з учасників розрахунків системи масових платежів.

2.2.2. Перелік завдань для колоквиуму за змістовим модулем 2 «Проблеми та перспективи функціонування банківської системи на етапі глобалізації фінансових відносин»

Завдання 1

В банку ПАТ „Харків” стан банківських ресурсів характеризується наступними даними (див. табл.).

Таблиця 1

Стан банківських ресурсів

№ з/п	Показники, тис. грн.	Рік		
		2013	2014	2015
1.	Прибуток банку	1500	1600	1700
2.	Фонди банку	50 000	55 000	60 000
3.	Кошти на рахунках підприємств	89 000	78 500	98 000
4.	Вклади громадян	1 000	1 500	2 000
5.	Кошти, одержані від інших банків	1 350	-	1 500
6.	Інші пасиви	2 350	1 800	1 800
7.	Короткострокові кредити	130 000	133 000	162 500
8.	Довгострокові кредити	80	-	1 600
9.	Відвернені кошти за рахунок прибутку	1 500	4 400	1 000
10.	Кредити, надані іншим банкам	5 000	4 000	-
11.	Каса	400	400	300
12.	Інші активи	500	200	600

1. Визначити розмір банківських ресурсів та їх складові (власні, залучені, запозичені).

2. Визначити розмір регулятивного капіталу банку.

3. Обґрунтуйте, для чого банки визначають регулятивний капітал. Наведіть структуру регулятивного капіталу банку.

Завдання 2

Для здійснення оцінки фінансового стану позичальника розрахувати коефіцієнти маневреності власних коштів, незалежності, автономності, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами. Зробити висновки.

Вкажіть, які ще методи мінімізації кредитного ризику, крім оцінки

кредитоспроможності, застосовуються банками на рівні окремого позичальника? Дайте їм характеристику.

Таблиця 1

Показники оцінки фінансового стану позичальника

Показник (тис. грн.)	2015 р.	2016 р.
Короткострокові та довгострокові кредити	150	120
Власний капітал	60	70
Необоротні активи	30	25
Пасиви	245	220

Завдання 3

Визначити чистий прибуток банку та його доходність від збільшення обсягу кредитування за рахунок додаткового залучення депозитів, якщо керівництво банку прийняло рішення про збільшення обсягу кредитування на 720 тис. грн. (при поточному обсязі 3400 тис. грн. та доходності 23%).

Поточний обсяг залучених ресурсів 4100 тис. грн., середня вартість ресурсів 15,5%. Передбачається, що при залученні нових ресурсів, їх вартість зросте на 3%. Норма обов'язкового резервування – 9%.

Уставний фонд банку дорівнює 150000 тис. грн., коефіцієнт виплати дивідендів 0,2, податок на прибуток – 20% від балансового прибутку.

Прибуток від іншої діяльності банку складає 520 тис. грн.

Визначте, які фактори впливають на розмір прибутку банку. Обґрунтуйте, які операції є найбільш прибутковими? Як впливає дивідендна політика банку на його прибутковість?

Завдання 4

У банку "Дніпробанк" кошти вкладені в акції підприємств і організацій, що займаються виробництвом, заготівлею та переробкою сільськогосподарської продукції. У банку "Харківбанк" кошти вкладені у підприємства, що займаються торгівлею, виробництвом чорних та кольорових металів, вантажними перевезеннями. Банк "Баланс" володіє акціями підприємств машинобудування, що випускають продукцію переважно військового призначення і значною частиною акцій яких володіє держава.

Таблиця 1

Структура інвестиційного портфеля окремих банків, %

№ з/п	Інвестиційний портфель	"Харківбанк"	"Дніпробанк"	"Баланс"
1	Облігації державної внутрішньої позики	21	63	20
2	Звичайні акції	14	13	30
3	Привілейовані акції	17	21	35
4	Облігації підприємств	30	2	11
5	Депозитні сертифікати інших комерційних банків	18	1	4

Необхідно:

Оцінити якість і ризиковість інвестиційного портфеля банків, ураховуючи, що портфель може бути орієнтований на надійність (консервативний) або на прибутковість (агресивний). Пояснити ознаки, які характеризують той чи інший тип портфеля.

Завдання 5

Ви працюєте в маркетинговому відділі банку і керівництво встановило план щодо залучення нових клієнтів та збільшення їх кількості на 15%. Запропонуйте та обґрунтуйте перспективні шляхи розширення клієнтської бази банку з метою досягнення встановленої цілі. Також визначте можливі заходи із утримання існуючих клієнтів банку в умовах фінансової кризи.

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Система оцінювання успішності навчання здобувача та рівня сформованості у нього компетентностей, які підтримуються навчальною дисципліною «Механізм функціонування сучасних банківських систем» (Програма навчальної дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем») враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

При розрахунку підсумкової оцінки успішності здобувача з навчальної дисципліни «Механізм функціонування сучасних банківських систем» слід вважати, що кожна форма поточного контролю має різну питому вагу у формуванні його компетентностей, які забезпечуються навчальною дисципліною.

З урахуванням вагомості кожної форми поточного контролю успішність навчання здобувача з навчальної дисципліни у підсумку оцінюється у відповідних балах (табл. 3.1) за формулою:

$$R = A + B + C + D + E,$$

де R - підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх форм поточного контролю;

A – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за активну участь у навчальній діяльності на лекції, в тому числі за експрес-опитування (табл. 3.2) (A=10).

B – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за активну участь у навчальній діяльності на практичному занятті (B=20);

C – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за самостійну роботу (C=20);

D – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання двох поточних контрольних робіт (D=20);

Е – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання двох колоквиумів (Е =30).

Виконання кожного завдання для поточного контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю за формами у межах тем змістових модулів наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл балів за формами поточного контролю та змістовними модулями

Форма поточного контролю	Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2										Сума балів
Максимальна кількість балів	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	12,5	2,5	2,5	2,5	17,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	12,5	2,5	2,5	2,5	17,5	100

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності та іншої академічної документації.

Здобувач отримує право на допуск до заліку, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 60 балів.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна

1. Банківська система України [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.
2. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів [Текст] : монографія / [О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Дзюблюка О. В.; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль : Астон, 2012. – 357 с.
3. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. ; за заг. ред. д. е. н., доц. Колодізева О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.
4. Холодна Ю. Є. Банківська система : навч. посіб. / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 316 с.
5. Холодна Ю. Є. Центральний банк і грошово-кредитна політика : конспект лекцій / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 130 с.

4.2. Додаткова

6. Банківська система [Текст] : підручник / [М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра та ін. ; за ред. М. І. Крупки] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 554 с.
7. Банківська система України: вектори посткризових трансформацій [Текст] : колект. наук. монографія / [К. В. Ануфрієва, О. І. Барановський, С. І. Брус та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Н. М. Шелудько ; НАН України, ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2013. – 171 с.
8. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання : монографія / О. І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 754 с.
9. Васюренко О. В. Банківський нагляд [Текст] : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 503 с.
10. Болгар Т. М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи [Текст] : монографія / Т. М. Болгар ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, Кременчуц. ін-т. – Кременчук : Вид-во Щербатих О. В. [вид.], 2013. – 367 с.
11. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. / Васюренко О. В. – К. : Знання, 2006. – 312 с.
12. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2008. – 564 с.
13. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 523 с.

14. Кузнецова С. А. Банківська система : у схемах і таблицях : навч. посіб. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – Дніпропет-ровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 319 с.
15. Левандівський О. Т. Банківські операції : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. – К. : Знання, 2012. – 463 с.
16. Моделі оцінки банківської діяльності для забезпечення стабільності банківської системи : монографія / О. В. Васюренко, О. М. Тридід, В. В. Качук та ін. – К. : УБС НБУ, 2010. – 294 с.
17. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін : монографія / за заг. ред. Стельмаха В. С. – К. : Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
18. Орлюк О. П. Банківська система України правові засади організації / Орлюк О. П. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 239 с.
19. Панасенко Г. О. Банк. Ресурси. Капітал : монографія / Г. О. Панасенко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 318 с.
20. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін. ; за ред. О. В. Дзюблюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 383 с.
21. Савченко Т. Г. Банківська система у формуванні та підтриманні рівноважних станів в економіці [Текст] : монографія / Т. Г. Савченко. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. – 368 с.

4.3. Ресурси Інтернет

22. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, схвалена постановою Правління НБУ від 02.06.2009 р. № 315, із змінами, внесеними 30.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.
23. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>.
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
25. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
26. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.635.40 &nobreak=1>.
27. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
28. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 379, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р., із змінами, внесеними 15.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.